

Rusfilosofi

Man kan snakke om rus fra forskjellige fag: sosiologi, juss, psykologi, psykiatri, økonomi (*Narconomics* av Tom Wainwright).

Filosofene har sagt lite. Underlig:

- (1) Angår en form for teknologisk endring av bevisstheten.
- (2) Svært kontroversielt. Bortsett fra alkohol, som er kultur, så er rus egnet til å skape debatt.

En mulighet: At filosofer ikke har noe vettugt å si. Håper å kunne vise at vi kan bidra til rusdebatten.

Mye med norsk rusdebatt som er ille: Vi skal være glade for ordet "rus". De har det ikke på engelsk: "intoxication;" Gift. "Rus" finnes i gledesrus, lykkerus, kjærlighetsrus. Kroppen rus oss: Vi har en baseline, men også forelskelse, båndsknytting mellom foreldre og barn -- og også angst -- er en form for rus. Drømmer.

Rus beskriver et fenomen, uavhengig av opphavet. Og vi kaller da det som gir rus et "rusmiddel". Et middel henimot rus, bedre enn "drug" eller "psychoactive drug." (koffein?)

Dette handler om rus fremkalt av rusmidler. Rusmidler er en vid kategori (kaft, hasj, absint, alkohol, heroin, nikotin, kokain). Fokuserer på MDMA og psykedelika:

- Må ha en avgrensning.
- Det som er mest relevant for de som inviterte meg, EmmaSofia.
- Mest interessant for de argumentene jeg har.
- Mulig dette generaliserer.

Så hva er MDMA og psykedelika? MDMA, eller ecstasy, et syntetisk stoff som gir brukerne (ut fra forskningslitteraturen) følelse av åpenhet, tillit, trygghet, samhold, glede -- går hjernen til å gi seg selv en serotonindusj.

Psykedelika er en samlebetegnelse på psykedeliske stoffer, LSD, fleinsopp, DMT, 2CB. Ikke seratonin, men lager stoffer som fester seg til seratoninreseptorene som de var seratonin. Gir da mystiske opplevelser, sterkere farger og tyndeligere mønstre, synestesti (se lyd og smake farger), estetiske opplevelser, kan ved store doser gi hallusinasjoner.

Disse er forbudt i Norge. De er ikke bare forbudt å kjøpe på Rimi, men heller ikke til noe organisert bruk, seremoniell bruk. Helt forbudt. Man kan ikke ta et kurs og bli sertifisert. [Mye staten er imot som ikke er forbudt; regulert. Men med MDMA eller psykedelika så kommer politiet.]

Så hva det som er galt? Hva er problemet?

Mange forskjellige argumenter mot. Vi skal se på en del av dem, men det åpenbare er at det er en fare for medisinsk skade. Medisinsk skade; skade som kan påvises med medisinsk undersøkelse, inkludert psykiatrisk undersøkelse. [Altså, at man er umoralsk eller at sjelen er korrumpert teller ikke.]

MDMA

For MDMA så er det noen indikasjoner på skader. Hvert år dødsfall relatert til MDMA. Overoppheting, dårligere humør noen dager etter. Noe dårligere kognitive evner hos dem som har brukt MDMA; særlig minneproblemer og det å huske hvilke ting som har stått sammen.

Imidlertid noen viktige ting, som setter begrensninger:

- Observasjonelle studier: Det meste av studier spør folk som bruker MDMA og undersøker mental helse og kognisjonsnivå. Denne synes å være litt dårligere.
  - Ikke representativt utvalg av befolkningen; det er risikotagere og dem man forventer at han problemer de ønsker å bøte på med MDMA.
  - Tok de MDMA eller et annet stoff, som PMMA? På grunn av forbudet vet vi ikke.
  - Hvor mye tok de? MDMA er relativt dosesensitivt.
  - Hvor ofte tok de det? Antagelig farlig å bruke hver helg.

- Vet ikke om temperatur og bevegelse.
- Dette er ikke en forskningsmåte som kan brukes på andre legemidler. Dersom man skal se hvorvidt paracet er farlig, kan man ikke forby det og spørre folk om de har spist noe de tror er paracet, i noen mengde noen gang. Det ville definitivt ha gitt oss negative korrelasjoner.
- Det har vært dyrestudier som har påvist skade, men de har brukt svært store doser. Unntatt en studie publisert i *Nature*, men denne ble trukket tilbake da det ble klart at musene var blitt gitt methamfetamin, ikke MDMA.
- En viss fare, men ikke ekstrem fare ved moderat bruk. I forsøk med MDMA, for eksempel for behandling av PTSD, har over 1000 fått MDMA som man vet at er MDMA, og det har ikke vært noen alvorlige skader rapportert. Heller ikke tilfeller av avhengighet.
- Det er viktig å vurdere også moderat bruk, all den tid moderat bruk også er forbudt og fordømt.

Hva så med psykedelika?

- Mindre medisinsk farlig. 10x dosen av MDMA kan drepe en, det gjør ikke psykedeliske stoffer, i alle fall ikke LSD og sop. (Uklart om det har vært overdosedødsfall). Påvirker ikke vitale funksjoner i kroppen. Ikke vanedannende.
- Noen problemer, som skremmende opplevelser. Forstørrelsesglass.
- Kan feilregne situasjoner, og dermed skade seg.
- HPPD: Hallucinogen persisting perception disorder.
- Pål-Ørjan Johansen og Teri Krebs fant at når man kontrollerte for andre faktorer, var det ingen korrelasjon i den amerikanske befolkningen mellom å ha brukt psykedelika og ha dårligere psykisk helse.

Men likevel, det er noe skadepotensiale hos både MDMA og psykedelika. Muligens også ting vi ennå ikke vet om.

Men kan det være nok til å begrunne måten vi anser MDMA og psykedelika?

Tenk idretter som fjellklatering, maraton-løping, boksing, motorsport. Jobbe som stunt-mann. Vi kan spille amerikansk fotball, som gir betydelige

hodeskader, og håndball, som gir kneskader. Ligge i solarium, og få kreft, og ikke minst kan vi røyke og drikke alkohol.

Dødlighet: Mirkomort. 1/1 million sjanse for å dø. Hvert opp i fallskjerm har én mikromort. Løpe marathont: 7 mirkomorter. Dykking: 10 mirkomorter. Å bruke MDMA har en halv mikromort.

Så medisinsk risiko alene kan ikke forklare hvorfor vi er så imot denne typen rus. Kanskje et godt argument mot heroininjeksjoner, men ikke mot MDMA og psykedelika. Er ikke mer farlig enn ting vi pleier å la voksne mennesker få lov til å gjøre.

Og interessant: Pleier ikke å respondere på risikotaging med fordømmelse. Hvis noen vil klatre Mount Everest: 6-10% dør. Bøter, fengsel.

Andre typer argumenter, mer etiske i sin natur.

Ingen god grunn

Ikke god grunn: Liten fare ikke tilstrekkelig. Å drive med sport kan være viktig, så ikke rus. Litt som å kjøre uten setebelter. (Ikke veldig farlig. Men det er ingen god grunn til å la være, så det er dårlig ansett og forbudt.)

Før det første: Krever ikke særlig gode grunner for hvorfor noen vil løpe maraton, klatre i fjell, sykle om Trondheim-Oslo. Man gjør dette fordi det er gøy og er en kontrast til dagliglivet, og ofte er det ansett som nok. Krever ikke store grunner for rekreasjonelle aktiviteter.

Før det andre synes det, i alle fall på overflaten, som om folk kan ha grunner til å ønske å oppleve det de gjør på MDMA og psykedelika. Det synes i alle fall ikke trivielt. En "trip report" i New York Times:

I didn't feel stoned or daydreamy. Unlike classic psychedelics, MDMA ... doesn't disrupt your basic sense of who you are. You barely even feel weird. Also, it doesn't scramble your external perceptions ... [I] simply stepped outside the worn paths in my brain and, in the process, gained some perspective on my life. It was an amazing feeling.

Small inconsistencies became obvious. "I need money, I have a \$500 motorcycle that I'm too scared to ride, so why not sell it?" So did big psychological ones: "The more angry I am at myself, the more critical I am of my girlfriend. Why should I care how Carol chews her gum?" Ecstasy nudges you to think, very deeply, about one thing at a time. ... I stared at Carol, transfixed by her eyes. I found myself in possession of this capacity to accept all of her, and all human frailty.

Everybody opened up. Scott, my weightlifting partner, swung his arm over my shoulder and squeezed me to him and thanked me for being his friend. My roommate, Tom, brought me a glass of water, and his thoughtfulness rocked me to my soul. We all just talked. Carol said her mother was thinking of joining A.A. ... This was the beginning of a long night of feeling uncharacteristically undefensive, comfortable and kind.

MDMA synes å gi en åpenhet; og den synes å kunne være verdifull for noen.
PTSD: Fæl opplevelse, vanskelig å snakke gjennom.

Michael Mithoefer fant, i en studie fra 2011, at mans 25% av pasientene oppnådde 30% eller mer reduksjon i symptomer på PTSD med psykoterapi, eksponeringsterapi, med MDMA klarte 83% det.

Poenget mitt er ikke at dette gir folk gode grunner til å bruke MDMA. Men det er et argument mot at det er trivielt. Ikke mindre forståelig at dette er goder enn at fjellklatring er det.

Psykedelika

Hva med psykedelika? Roland Griffiths, ved Johns Hopkins, ga psilocybin til 36 frivillige. 22 hevdet å ha en fullstendig "mystical experience". Det vil si alle disse tingene:

pure awareness, unity with all things, transcendence of time and space, ineffability and paradoxicality; sacredness; knowledge of ultimate reality, and a deeply felt positive mood.

67% sa at dette var blant de 5 mest meningsfulle opplevelsene i livet. Og ble også ansett slik to måneder senere.

Ser ut til å ha en del andre effekter også: avhengighet, tvangslidelser, angst ved død. Pasienter som fikk LSD føler at de ikke frykter døden like mye etterpå.

Men her kommer vi til et annet argument:

Lurt til å tro ting som er usanne

LSD får oss til å tro at det er et liv etter døden... engler... kanskje en trøst, men slik er det ikke. Lager en fantasiverden for oss. Lurer oss.

MDMA: Tror at alle elsker en, at alt er greit. Men slik er det ikke.

Disconnect mellom brukeren og verden rundt seg.

Det er liten grunn til å tro at rusmidler ikke kan lure oss. Det kan de antagelig, i noen forstand. Vi vet fra MDMA at brukere bedømmer andre som positivt innstilte selv om de ikke er det; rosa solbriller. Man kan også bli lurt til å tro at ting er annerledes; det er en grunn til at man ikke kan kjøre bilsimulator på LSD. Vet ikke hvor mye tid som har gått. Tro at man er i fare selv om man ikke er det; tro at man ikke er i fare selv om man er det.

I en slik forstand epistemisk dårlig; setter oss i dårligere stand til å erverve kunnskap om hvordan verden er. "Forvrenger".

Det jeg tror man bør spørre seg, er imidlertid om alle de kognitive effektene av psykedelika og MDMA er forvrengende, eller om noen kanskje ikke er det-- og, i forlengelsen av det, psykedelika og MDMA også kan hjelpe oss til å forstå mer.

La oss se nærmere på noen effekter av stoffene.

Psykedelika:

- Man ser farger annerledes. Er det feil? Etter å ha tatt litt bevissthetsfilosofi.
- Man føler at verden er vakrere. Aldous Huxley i *Doors of perception*, slått av vakkerheten til en blomst. Er det feil?
- Synestesi. Kan gjøre det vanskelig å kjøre bil. Men er det feil? Thomas Nagel, og hvordan det er å være en flaggermus. Ekkolokalisering.
- Føle seg som en del av universet som er bevisst seg selv.

Empati:

- Man føler sterkere empati for andre. Vi blir lurt. Men er det gitt? Sjimpanser og bonoboer, eller dvergsjimpanser.

Det vi ser her, er at ulike typer bevisstheter kan oppfatte virkeligheten på ulike måter -- og det er ikke gitt at noen er mer riktig enn andre. Det er rart å si at bonoboer tar feil og flaggermus tar feil.

En måte å forstå rusmidler er at flytter oss fra en type bevissthet til en annen. De gir oss ikke nye sanser. Blir noe som kunne ha evolvert, men som ikke gjorde det. Eller gjorde det, via menneskelig oppfinnelse av disse stoffene.

Vi får ikke nye sanser; men bevisstheten vår fungerer likevel på en litt annen måte. Det kan lure oss, men det er ikke gitt, og det er også et spørsmål om det kan gi oss læring.

Hva kan man da lære?

- Perspektivendring. Kan man lære av det?
  - Synes som *ja*. Folk som har vært ved å dø, men har overlevd. Lærer de noe nytt? Å ha født et barn. Lærer de noe nytt? Da vi så bilde av jorden utenfra for første gang. Lærte vi noe nytt? Dette er ofte kalt “transformative” opplevelser (L A Paul).
- Kan få en ut av etablerte tankemønstre. Vi er vanedyr også mht. tenkning, så vi kan tenke litt annerledes. Jeg tror vi kunne ha lært mye av å være katter, kaniner eller sjimpanser i noen timer.
- Empati: Forstå at verden kan se veldig annerledes ut for andre. Vi tenker lett at ting er likt for oss og for andre.
- Forestillingsevne. Kerry Mullis (polymerase-kjedereaksjon). William James og Hegel.

Jeg tror hvordan vi tenker om rus avhenger av hvordan vi tenker om bevissthet. Dersom vi er naive realister: Vi bare ser verden slik den er (tynt glass). Da er det å endre bevisstheten noe som bare kan distrahere. Men hvis vi har en tykkere teori om bevissthet, er det mer mulig. Slik moderne psykologi ser det, er

vi fulle av biaser, utelukker og undertrykker, forsøk på selvhevdelse, frykt -- og da kan vi faktisk ha noe å lære.

Hvis vi ser verden helt klart, gjennom et tynt stykke glass, er det bare dumt å dra i det. Men dersom det allerede er en tykk og underlig linse, så kan det å dra og dytte på den faktisk hjelpe oss.

Dersom man kan lære av rusmidler, så har det noen implikasjoner.

For det første er det et argument mot ideen om rus bare kan lure oss. For det andre er det relevant for samfunnsdebatten om rusmidler.

- Skadereduksjon.
- Liberalistisk: Mitt liv, mitt hode.
- Hedonistisk: Dette er gøy.

Ingen av de argumentene treffer godt. Men hvis det er rett at vi kan lære av MDMA og psykedelika, er forbudet en form for sensur. Noe vi har langt større gehør for; statsmakten trenger svært gode grunner til å sensurere -- i alle fall i eksistensielle, filosofiske spørsmål. Litt som litteratur, film.

Lure-argumentet eller disconnect-argumentet er Det kan fortsatt være galt, da av andre grunner. Andre argumenter.

- Kortslutter kroppens belønningssystem.
- Livet er godt nok uten rus
- Mister kontroll
- Uverdige
- Farmakologi bare er for syke.

Jeg tenker at disse argumentene er ganske svake. Kan godt gå inn på dem i spørsmål og svar-runden, men ikke her. Mitt syn er at de relevante argumentene mot er medisinske. Og at de heller ikke er så veldig sterke. Rus er mindre ille.

Det følger ikke fra dette at legalisering er riktig. Det kan være andre argumenter, eller det kan være at rus er så bra at det bør være forbudt.

Selv om det nok burde være legalisert, så er det fortsatt et åpent spørsmål om det er greit å bruke det trass i forbudet.

- Kan ha en teori om at loven bør følges selv om man mener å ha gode grunner for å mene at de er gale.
- Eller mene at risiko, kriminelle nettverk, gjør det galt.
- Jeg sier ikke at jeg mener dette; det er åpne spørsmål.

Filosofi og rus. Se helheten; hva gjør vi gitt alt vi vet. Hvor tar det oss. Og, utfordre premisser som vi ellers bare tar for gitt.